

УДК 378.091.12.011.3-051:78]:7.011

Поплавська-Мельниченко Ю. В.

РОЛЬ КОМПЛЕКСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МИСТЕЦТВ У ФОРМУВАННІ ЕСТЕТИЧНИХ ОЦІНОК МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

У статті розглянуто питання ролі та значення комплексної взаємодії мистецтв у формуванні естетичних оцінок майбутніх вчителів музики, розкрито поняття “естетична оцінка”, обумовлено етапи оцінювальної діяльності, визначено чинники ефективності комплексного впливу мистецтва на особистість, з’ясовано педагогічне значення використання цієї взаємодії у навчальному процесі, проаналізовано основні можливості використання даної взаємодії на предметах художньо-естетичного циклу в процесі підготовки майбутніх вчителів музики, запропоновано та аргументовано включення до навчальних програм мистецьких факультетів вищих навчальних закладів курсу “Суміжні види мистецтв”.

Ключові слова: комплексна взаємодія мистецтв, естетичні оцінки, фахова підготовка майбутніх вчителів музики.

Одним з актуальних завдань сьогодення є орієнтація на пізнання духовних та естетичних цінностей, формування здібностей грамотного та свідомого розуміння естетичної природи мистецтва. Комплекс мистецтв значно розширює можливості художнього пізнання особистості, її асоціативні уявлення про взаємозв’язок різних видів художньої творчості. Однак студенти, засвоюючи певний об’єм соціально-художньої інформації, часто не здатні самостійно оцінювати твори сучасного мистецтва, не завжди можуть висловити свої думки та судження щодо цінності сучасних явищ в області культури та естетики. Це викликає певне занепокоєння та спонукає звернути особливу увагу на формування їх естетичних оцінок в процесі фахової підготовки.

Проблемі формування естетичних оцінок приділялася увага в педагогічних дослідженнях: І. І. Недялкової, Г. Г. Молчанової, О. П. Рудницької, Г. П. Шевченко, Н. Н. Яковлевої та інших. Вивченню взаємодії різних видів мистецтв присвячені дослідження В. В. Ванслова, Н. А. Дмитрієвої, А. С. Канарського, Т. Н. Ліванової, Б. А. Чурбанової. Існує ряд наукових праць, в яких предметом спеціального дослідження виступає ідея комплексного впливу мистецтва (П. Блонський, Є. Квятковський, М. Леонтович, Л. Масол, Н. Мірецька, М. Максимова, Г. Март’янова, Б. Неменський, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Є. В. Сисоєва, С. Шацький, Г. Шевченко, Б. Яворський, Б. Юсов).

Метою статті є висвітлення ролі та значення комплексної взаємодії мистецтв у формуванні естетичних оцінок ідеалів та смаків майбутніх вчителів музики.

Вдосконалення художньої освіти та естетичного виховання особистості обумовлюється тим, що в спеціалізованих закладах освіти формуються основи загальнолюдської та художньо-естетичної культури людини, розвивається естетичне відчуття, формуються ціннісні орієнтації, морально-естетичні ідеали, виробляється активна громадська позиція. Через естетичну оцінку виявляється естетична культура особистості, глибина та повнота естетичних і художніх знань, умінь, сила та стійкість її почуттів. Саме у цьому віці відбувається активний розвиток оцінної діяльності, формуються уміння та навички творчого засвоєння явищ, художніх творів, розвиваються критерії оцінки прекрасного [11].

Становлення особистості – процес складний та тривалий, який, власне, не завершується до останніх днів життя людини. Проте є вікова межа – від 13 до 20 років, коли формуються основні соціальні характеристики особистості, в тому числі її

естетичний смак, оцінки та ідеали. Зрозуміло, що цей період життя молоді людини є періодом здобування певної спеціалізованої освіти. Саме тому, надзвичайно важливим є те, де і в яких умовах відбувається формування особистості, а також які фактори є визначальними в процесі фахової підготовки майбутнього спеціаліста. Перш ніж перейти до розгляду цих факторів у підготовці майбутніх вчителів музики, звернемось коротко до змісту поняття “естетична оцінка”.

У загальному значенні оцінка – це виявлення суб’єктивного відношення до певної цінності. Естетична оцінка – це визначення естетичної цінності будь-якого об’єкту в результаті його естетичного сприйняття. В процесі естетичного сприйняття предмет охоплюється як змістовна форма (зовнішня і внутрішня) та оцінюється міра його організованості, впорядкованості, структурної цілісності. Естетичній оцінці підлягають усі предмети та явища, що доступні безпосередньо-чуттєвому сприйняттю (зоровому, слуховому) або відтворюються уявою та викликають в людини специфічну емоційну реакцію – так зване естетичне почуття [13].

Отже, естетична оцінка являє собою соціально-психологічне явище, яке має вагомий значення в житті та діяльності людини. Формування естетичних оцінок – важливе завдання естетичного виховання, всебічного, гармонічного розвитку особистості, підготовки її до життя в суспільстві. В естетичних оцінках предметів та явищ об’єктивної дійсності, творів мистецтва найбільш глибоко виявляється естетична вихованість особистості. На основі змісту цих оцінок можна судити про ширину та багатство кругозору, глибину, точність сприйняття, направленість, силу почуттів, оскільки сам факт оцінювання свідчить про те, що певний об’єкт небайдужий для особистості, що він пов’язаний з її естетичними інтересами та потребами.

Кожний компонент естетичної оцінки і естетичне сприйняття, естетичне почуття, смак, ідеал, судження, потреби, творчий потенціал, який визначається розумовою, моральною, духовною реальністю особистості та викликає суттєві зміни в її світогляді, переконаннях, поведінці, перетворює її в суб’єкт естетичної діяльності, сприяє комплексному розвитку творчого потенціалу. Необхідною умовою для початку цієї діяльності є яскравий емоційний відгук на естетичне явище, що сприймається, коли відбувається оцінювання об’єкта на підсвідомому рівні. Перший неусвідомлюваний акт оцінки естетичної цінності будь-якого твору викликаний виникненням у людини певних естетичних почуттів. Це ніби особлива до інтелектуальна безпосередня реакція і оцінка, на основі якої в подальшому засвоюється даний предмет, визначається його цінність і складається естетична оцінка. Наступний етап оцінювальної діяльності являє собою процес раціональної аналітичної обробки цих почуттєво-естетичних відчуттів, в результаті чого оцінка естетичної цінності твору мистецтва, що сприймається носить більш усвідомлений характер. Це етап, на якому у людини починає розвиватися особистісне оцінювальне відношення до емоційно-виразного боку явищ мистецтв, що сприймаються. А в процесі оцінювання відбувається ніби диференціювання і відбір найбільш суттєвих компонентів твору, що спричиняють естетичне хвилювання [6].

Проблема формування естетичних оцінок майбутніх вчителів музики засобами комплексної взаємодії мистецтв складна і багатогранна.

Визначаючи чинники ефективності комплексного впливу мистецтва на особистість, психологи базуються насамперед на кардинальному принципі цілісності організму, його життєдіяльності, що пояснюється природною взаємодією органів чуття. Комплекс різних видів мистецтва розширює можливості асоціативної діяльності свідомості, що активізує уяву, процес мислення, поглиблює розуміння образу. Володіючи відносно самостійністю, комплекс мистецтв набуває нового звучання, підлягаючи ідейному задуму

твору, що є основним. Художній образ при залученні різних мистецтв у комплексі набуває нової якості як за змістом, так і за формою, за рахунок чого і підсилюється його дія.

Мистецтво – саме той феномен культури, який особливим чином через фарби, кольори, звуки, образи звертається до почуттів людини. Сукупність окремих видів мистецтва дійсно здатна зробити особистість багатогранною та гармонійною. Комплексне опанування мистецтва оптимізує творчі здібності людини, сприяє розвитку її фантазії, уяви, артистичності, інтелекту, тобто формує універсальні людські здібності для будь-яких сфер діяльності.

Світ мистецтва надзвичайно багатий, складний і різноманітний. Кожен його вид має численні різновиди, походження, жанри тощо. В одному випадку твір мистецтва постає перед нами як матеріальний предмет, звернений до зорового сприймання (скульптура, картина, будівля), в другому – як розгорнутий у часі процес (словесний або музичний), у третьому – як дія, що відбувається у просторі й часі (танець, спектакль, кінофільм). “Мистецтво – це час і простір, в якому живе краса людського духу. Як гімнастика випрямляє тіло, так мистецтво випрямляє і душу. Пізнаючи цінності мистецтва, людина пізнає людське в людині, відносить себе до прекрасного, переживає насолоду”, – писав В. О. Сухомлинський [14, с. 15]. Тому ставлення до мистецтва – показник духовності особистості. Кожна людина повинна оволодівати духовним надбанням мистецтва, яке є концентрованим вираженням естетичного досвіду людства.

Педагогічне значення досягнення взаємодії мистецтв у навчальному процесі полягає у тих психічних новоутвореннях, які виникають у студентів саме в результаті комплексного впливу мистецтв. Вони мають усвідомити, що різні мистецтва не тільки не відокремлені один від одного, а навпаки, тісно пов’язані між собою і знання одного з них допомагає глибшому сприйманню і розумінню інших видів мистецтва. Взаємодія мистецтв, таким чином, обумовлена природою взаємодії органів почуттів, відчуттів в процесі асоціювання, які інтегрують різноманітні художні способи відтворення єдиної виразно-цілісної життєвої реальності та формують узагальнену естетичну чуттєвість. Естетична чуттєвість розширює кордони художнього бачення, дозволяє художній творчості широко використовувати узагальнені прийоми художньої зображальності та виразності. Таким чином, враховуючи структуру чуттєвого пізнання і її роль в художньо-естетичному розвитку особистості, можна зробити принципово важливі висновки, які стосуються психофізіологічної сутності взаємодії мистецтв. Взаємозв’язок видів мистецтва здійснюється як на основі схожого, “унісонного” художнього рішення, так і на основі контрастних художніх протиставлень. Кожний вид доповнює інший притаманною лише йому неповторною специфічністю.

На жаль, в арсеналі сучасної педагогіки (особливо у вищій школі) комплексне використання мистецтв залишається все ще явищем епізодичним і в основному залежить від ініціативи викладача. Світ мистецтва представлений в навчальних програмах трьома його видами – літературою, музикою, образотворчим мистецтвом, які посідають центральне положення в художній культурі. Це пояснюється їх роллю в духовному житті людини, що визначається синтезом трьох головних сфер психіки – раціональної, емоційно-почуттєвої і вольової. Література найповніше і найглибше втілює в життя думки людини, музика – її почуття і переживання, образотворче мистецтво – зміст уявлень людини про світ у тій формі, яку дає їй реальне сприйняття дійсності. Тим самим музика, література і образотворче мистецтво всебічно і повно охоплюють духовне життя людини, а їх різні поєднання дозволяють передавати взаємозв’язок процесів, що в ньому відбуваються.

Практика показує, що предмети художньо-естетичного циклу в процесі фахової підготовки студентів існують поки що відокремлено. Наприклад, рідко можна почути на

уроках літератури романси М. Глінки чи О. Даргомижського на слова Пушкіна, а при вивченні пейзажної лірики побачити репродукції картин І. Рєпіна, І. Левітана, А. Куїнджі, І. Шишкіна та інших художників. Вивчаючи любовною лірикою почути твори П. Чайковського, Ф. Ліста, Р. Шумана, Л. Бетховена або ознайомитись з циклом картин російського художника І. Глазунова, присвячених творчості Ф. Достоєвського, що без сумніву допоможе глибше пізнати та зрозуміти твори видатного письменника. Тому, художньо-естетичний досвід студентів, набутий, наприклад, на уроках літератури, часто “виключений” при сприйманні музики або спогляданні творів живопису. Таке становище, зрозуміло, суперечить комплексній природі мистецтва, принципу цілісності естетичного сприймання.

Однак питання про синтез мистецтв у навчальному-виховному процесі не можна розглядати однозначно. Все залежить від конкретного характеру взаємодії, від того, на яких уроках – музики, літератури чи образотворчого мистецтва, - використовуються твори тих чи інших видів мистецтва. Взаємодія різних видів мистецтва виключає їх механічне поєднання. Тому ефективність звернень до різних видів мистецтва у навчальному-виховному процесі полягає не в їх кількості, а в доцільності використання для заглиблення в художній світ конкретного твору мистецтва.

Проаналізуємо основні можливості використання даної взаємодії на предметах художньо-естетичного циклу в процесі підготовки майбутніх вчителів музики. Як вже зазначалось раніше – це уроки літератури, де доречно використовувати як твори образотворчого мистецтва, так і музичні композиції. Це не просто урізноманітнить урок, а і дозволить студентам провести цінні історико-художні паралелі та сформувати власну естетичну оцінку цілісного художнього образу. Найбільші ж перспективи відкриваються, звичайно, на музично-теоретичних предметах та частково на заняттях з основного музичного інструменту. Наприклад, граючи твір українського композитора Юрія Щуровського “Після перегляду Куїнджі”, неможливо не звернутися до творчості російського живописця Архіпа Куїнджі, зокрема до картини “Місячна ніч на Дніпрі”, що надихнула композитора на створення цієї п’єси. В ній відчуваються найголовніші мотиви пейзажів великого художника, суть яких у загадковості природи, у світлових відтінках місячного сяйва. Цей казково-фантастичний пейзаж композитор відтворив прозорою фактурою звуків і приглушеною динамікою, створивши зразок справжнього музичного імпресіонізму Ю. Щуровського.

Паралелі з живописом можна провести також, працюючи над сонатами композиторів ХХ ст. (О. Скрябіна, С. Прокоф’єва, В. Сільвестрова та інших). А саме, звернувшись до картин М. Чурльоніса, литовського художника та композитора, засновника литовської професійної музики, зокрема до циклу його “Сонат” (“Соната моря”, “Соната весни”, “Соната зірок”, “Соната сонця”). Споглядання цих картин налаштує на певне сприйняття сучасної музичної мови і допоможе глибше пізнати та відтворити задум композитора.

Музично-теоретичні дисципліни, такі як історія музики (світової та української), сучасна музика, аналіз музичних творів також надають чималі можливості для використання інших видів мистецтв. Так, в курсі історії музики ціла низка тем органічно викликає дану взаємодію. Літературі й образотворчому мистецтву тут належить чільне місце, оскільки через ці види мистецтва легше здійснюється вихід на конкретні явища реального життя, і це допомагає осягати музику як важливу частину цього життя.

Наприклад, під час вивчення опер кожного разу ми маємо справу з лібрето або навіть з літературним першоджерелом. Іноді це стосується також симфонічних або камерних програмних творів. Так, вивчаючи симфонічну увертюру-фантазію “Ромео та Джульєтта” П. Чайковського або однойменний балет Прокоф’єва, не можливо оминати трагедію У. Шекспіра. І якщо зачитати в аудиторії хоч декілька строф, це занурить

слухачів у ту далеку епоху та значно збагатить сприйняття музичного твору. Знайомлячи студентів з музикою композиторів епохи бароко, доцільним буде звернутись до гравюри, живопису та архітектурних композицій цієї доби. Це допоможе збагнути атмосферу того часу і, в результаті, сприятиме формуванню більш зрілої та об'єктивної оцінки музичних явищ епохи. Музичні образи О. Скрябіна (наприклад його прелюдій) можна підсилити портретами І. Врубеля, хорові фрески Л. Дичко – живописом К. Білокур, образи прелюдій К. Дебюссі поезією К. Бальмонта та картинами художників-імпресіоністів.

В курсі аналізу музичних творів також є теми, які передбачають звернення до суміжних видів мистецтв. Насамперед, це стосується теми “Стиль та жанр в музиці”. Оскільки поняття “жанр” спершу з'явилося у живописі, зокрема в творчості голландських художників-жанристів, то доречним є показ репродукцій цих картин, що дозволить студентам краще запам'ятати дане поняття та одночасно розширити свої знання в галузі художнього мистецтва. Пояснюючи стиль, викладач також може звернутися до зразків різного стилю у живописі. Проведені паралелі однозначно зроблять процес засвоєння та закріплення інформації більш ефективним. При цьому студенти зможуть висловити власні враження, формуючи та розвиваючи свої естетичні оцінки.

Таких прикладів можна навести дуже багато, в межах даної статті важливим є лише довести та підкреслити, що використання комплексної взаємодії мистецтв є потужним ефективним засобом у формуванні естетичних оцінок майбутніх фахівців.

На превеликий жаль, у програмах мистецьких факультетів відсутній такий необхідний, на нашу думку предмет, як “Суміжні види мистецтв”. Саме тут майбутні вчителі музики мали б можливість познайомитись з особливостями образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, специфікою скульптури та архітектури, основами театрального мистецтва, що не тільки б значно розширило їх кругозір та підвищило художню культуру, а і підготувало б до майбутньої педагогічно-практичної діяльності. Адже, як відомо, сьогодні у загальноосвітню школу введено новий комплексний предмет “Художня культура”, при викладанні якого ці знання є конче необхідними.

Отже, головна концептуальна ідея полягає в тому, що взаємодія мистецтв в педагогічному процесі через естетичний розвиток, формує естетичну оцінку у студентів. Мистецтво, у всій багатообразності його видів і жанрів, стверджує ідеальне естетичне освоєння дійсності, яке здійснюється на основі принципів естетичної цілісності, естетичної доцільності, естетичної гармонізації та естетичної виразності. Сукупність цих принципів, відображуючи всю багатомірність і специфічність естетичної свідомості і естетичної діяльності, визначає естетичну направленість особистості, в якій закладені емоційно-образні оціночні відношення до предметів і явищ, піднесене хвилювання і насолода, здібності до конкретно-чуттєвого сприймання, яке створює ідеальні уявлення про людину в системі його суспільних відносин.

Формування естетичних оцінок у студентів засобами мистецтва в їх взаємозв'язку, являє собою складну систему взаємозв'язаних і взаємозалежних підпорядкованих підструктур естетичного і художнього, на рівні змісту, методики форм та засобів, суб'єктивно об'єктивних відносин. Комплексність змісту естетичного предмету визначає і комплексний характер його освоєння, багатство та різноманітність естетичних відносин.

Здійснюючи концентрований емоційно-естетичний вплив на особистість взаємодія музики, літератури, образотворчого мистецтва, розвиває у студентів естетичне спостереження – вміння виявити, цілісно “охопити” естетичні властивості предметів та явищ, естетичні якості людей. В процесі систематичного спілкування з різними видами мистецтва, у студентів відбуваються поступові кількісні накопичення естетичних вражень, художньо-естетичного досвіду, емоційно-естетичних переживань, оціночних суджень, що сприяє появі нових якісних рівнів в засвоєні естетичних цінностей: спочатку емоційний

відгук, емоційно-естетичне сприйняття, естетичне хвилювання, і зрештою естетична насолода.

Роль та місце взаємодії мистецтв в педагогічному процесі визначається сутністю комплексного підходу до виховання студентів засобами мистецтва, значення комплексу мистецтв в суспільному прогресі, відповідно з вимогами сьогодення, висококультурної творчої особистості. Комплекс взаємодії мистецтв в практиці є ядром формування художньо-естетичної та загальної культури студентів, тому воно набуває загально педагогічного значення.

Таким чином, ідея взаємозв'язку мистецтв, яка ґрунтується на цілісності сприймання навколишнього світу та творів мистецтва, має стати однією з провідних у музичному вихованні студентів. При цьому перед викладачем постають завдання підвищення рівня художньої та загальної естетичної культури, збагачення і систематизація знань про мистецтво в цілому і музики зокрема. Ці завдання можуть бути вирішені за умови, якщо викладач звертатиметься до творів інших видів мистецтва систематично, проводитиме аналіз музичних творів у тісному взаємозв'язку з літературою та образотворчим мистецтвом. Розуміння специфіки цих мистецтв допоможе глибше зрозуміти особливості музики, сприятиме формуванню цілісного уявлення про мистецтво та повноті художнього розкриття образу.

Використана література:

1. Бузова О. Д. Поліхудожнє виховання як засіб удосконалення музичної підготовки майбутніх вчителів музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. Д. Бузова. – К., 2004. – 19 с.
2. Ванслов В. В. Изобразительное искусство и музыка / В. В. Ванслов. Очерки. – 2-е изд. – Л. : Художник РСФСР, 1983. – 233 с.
3. Выготский Л. С. Психология искусства. – М. : Педагогика, 1987. – 341 с.
4. Григорьев Н. Д., Шевченко Г. П. Проблемы взаимодействия искусств в системе эстетического воспитания // Эстетическое воспитание в школе. Вопросы системного подхода. – М., 1988. – С. 61-67.
5. Каган М. С. Роль и взаимодействие искусств в педагогическом процессе // Музыка в школе. – 1984. – № 4. – С. 28-32.
6. Костюк А. Г. Сприйняття музики і художня культура слухача / А. Г. Костюк. – К. : Наук. Думка, № 965. – 123 с.
7. Малыгина Е. Развитие художественно-эстетического вкуса студентов / Е. Малыгина Педагогика. – К, 2000. – № 4. – С. 103-106.
8. Масол Л. М. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій / Л. М. Масол. Мистецтво і освіта. – К, 2001. – С. 2-5.
9. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / Художественное образование на Украине: теория и практика / О. П. Рудницька [та ін.] ; заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Ніколаї. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 255 с.
10. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) : [монографія] / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
12. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька : навчальний посібник / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
13. Ростовський О. Я. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музики. – К. : Освіта, 1991. – 98 с.
14. Словарь / под общ. ред. А. А. Беляева и др. – М. : Политиздат, 1989. – 447 с.
15. Сухомлинский В. А. О воспитании / В. А. Сухомлинский. – М. : Политиздат, 1973. – 272 с.
16. Юсов Б. П. Принципи побудови інтегрованих поліхудожніх програм з образотворчого мистецтва. / Б. П. Юсов // Мистецтво і освіта. – 2001. – № 3. – С. 40.

Поплавская-Мельниченко Ю. В. Роль комплексного взаимодействия искусств в формировании эстетических оценок будущих учителей музыки.

В данной статье рассмотрен вопрос роли и значения комплексного взаимодействия искусств в формировании эстетических оценок будущих учителей музыки, раскрыто понятие

“эстетическая оценка”, обусловлено этапы оценочной деятельности, определено факторы эффективности комплексного взаимодействия искусства на личность, выяснено педагогическое значение использования этого взаимодействия в учебном процессе, проанализировано основные возможности использования этого взаимодействия на предметах художественно-эстетического цикла в процессе подготовки будущих учителей музыки, предложено и аргументировано включение в учебные программы факультетов искусств высших учебных заведений курса “Смежные виды искусств”.

Ключевые слова: комплексное взаимодействие искусств, эстетические оценки, профессиональная подготовка будущих учителей музыки.

Poplavsjka-Meljnychenko J. V. A role of complex co-operation of arts is in forming of aesthetic estimations of future teachers of muziki.

In the given article the question of the role and meaning of the complex relationship between arts in the forming of aesthetic opinion of the future music teachers is considered, the concept of “aesthetic opinion” is revealed, the stages of evaluating activity are prearranged, factors of efficiency of the complex influence of art on the personality are detected, educational meaning of using this relationship in the learning process is found out, the main opportunities of using given relationship on the subjects of artistic-aesthetic cycle in the process of training future music teachers is analyzed, incorporation of the course “Related arts” into the curriculum of art departments of higher educational institutions is suggested and grounded.

Keywords: complex relationship between arts, aesthetic opinions, professional training of the future music teachers.

УДК 373.3.446-021.64:005.342

Порядченко Л. А.
Київський університет імені Бориса Грінченка

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ПОБУДОВИ ТЕКСТУ-ОПISУ

У статті висвітлено необхідність ознайомлення дітей з описом як функціонально-смысловим типом мовлення, з особливостями його будови, побудови та методикою впровадження в навчально-виховний процес початкових шкіл. Опис, як один з видів монологу, відіграє важливу роль в розвитку мовлення дитини, яка в повсякденному житті більше схильна виражатися в формі розповіді. Опис, в якому виражається статичність подій діти засвоюють значно важче, тому педагогам потрібно знати його особливості, щоб навчати дітей правильно користуватися його видами.

Ключові слова: опис, висловлювання, текст.

Уміння чітко, логічно і грамотно описати об'єкт чи подію, донести до співрозмовника певну думку, відстояти у словесній суперечці свою позицію – це справжнє мистецтво, яким володіє далеко не кожен з нас. У чому ж причина? А причина в тім, що починаючи з раннього дитинства, нас не навчали мистецтву живого слова, не заклали тієї мовної бази, якою ми могли б вміло користуватися під час висловлення своєї думки.

Сенситивним періодом у становленні мовлення людини, у формуванні умінь правильно і чітко будувати свою думку, використовуючи для цього різноманітність засобів рідної мови є початковий етап навчання у школі.

Велике значення в розвитку мовлення і мислення дитини має робота над описом як функціонально-смысловим типом мовлення, як одним з видів монологу, як на уроках з